

DLA doktori értekezés tézisei

MELÁTH ANDREA

**A „SPRECHGESANG”
KÖZÉPPONTBAN ARNOLD
SCHÖNBERG PIERROT LUNAIRE C.
DARABJA**

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

**28. számú művészet- és művelődéstörténeti
tudományok besorolású doktori iskola**

Budapest, 2017.

A kutatás előzményei

Előadói gyakorlatom során, egy művel való első találkozásom sem volt olyan meghatározó, mint Arnold Schönberg: *Pierrot lunaire* c. darabjával. A tanulási folyamat, revelációként hatott rám. Mindig is azon előadók közé tartoztam, akiknek a szöveg a legfontosabb, valamint a szavak mögötti tartalom, azok hangszínekkel való, hiteles ábrázolása. Ebben a műben találkoztam először a beszéd ilyen mértékű kifejezési lehetőségeivel. A darab tanulása közben döntöttem el a majdani disszertációm témáját. Énekesként és tanárként fontosnak tartom a tanulandó művek részletes elemzését, az adott stílus ismeretét, a darab keletkezésének történetét, valamint a kotta által nyújtott információk maradéktalan betartását, a kottahűséget. A kotta minden információt tartalmaz az előadó számára, melyek figyelembe vételével és betartásával, a leghitelesebb előadás jöhet létre. A schönbergi kotta az a fajta esszencia, az információk halmazát illetően, melynek tanulmányozása és a szerző szándékának megfelelő előadása, egy új világképet nyújt az előadó számára. A partitúra tanulmányozása mellett, a szakirodalom ismerete is elengedhetetlen. Arnold Schönberg életével és munkájával kapcsolatban az irodalom szinte kimeríthetetlen, így nagyon nehéz új gondolatokkal gyarapítani a már meglévő, gazdag forrásmunkákat. A meglévő publikációk jelentős része német és angol nyelven íródott, egyrészt tárgyilagos hangvételű, analitikus tanulmányok, másrészt életrajzi adatokkal kapcsolatos témájúak. Számomra kiemelkedő jelentőségűek a Schönberg leveleire és naplójára támaszkodó kiadványok, hiszen ezek valóban a szerző gondolatait tartalmazzák, bármilyen értelmezés, átalakítás nélkül.

Források

Értekezésem alapját, a Pierrot lunaire partitúrája képezi (Universal Edition, UE 5336). A szakirodalom egy részét átolvastam, mint pl. Kárpáti János: Schönberg, Eliezer Rapoport: On the Origin's of Schoenberg's in Pierrot lunaire, Ralph Wood: Sprechgesang, H.H. Stuckenschmidt: Schönberg, René Leibowitz: Schoenberg and his School, Anthony Payne: Schoenberg Oxford Studies of Composers, Walter Frisch: Schoenberg and his World, Josef Rufer: Das Werk Arnold Schönbergs, azonban ezekre a forrásokra csak elvétve támaszkodom. Inkább a szerző naplójából és levelezéseiből, pl. Erwin Stein: Arnold Schönberg levelei, Joseph Auner: A Schoenberg Reader, vagy a Musik Konzepte 112/113.: Schönberg und der Sprechgesang, talált idézeteket használtam fel, melyek a szerző saját elképzeléseit, valamint érzéseit tükrözik. Analitikus munkámat segítették, pl. Nicolaus Harnoncourt: Zene, mint párbeszéd, Nicolaus Harnoncourt: A beszédszerű zene, W. Allan: Atlas in Renaissance Music, W. Kempe: The Education of Children in learning, G.G. Butler: Music and Rhetoric in Early-Seventeenth-Century című könyvekben megjelent érdekes idézetek és a témához kapcsolódó jegyzetek.

Módszer

A Sprechgesang – Középpontban Arnold Schönberg: Pierrot lunaire c. darabja, disszertációm választott témája. A Sprechgesang, vagyis beszédének, szükségszerű és elengedhetetlen vizsgálata, a beszéd és az ének közötti kapcsolat kialakulásának, a kezdetekre visszamenőleg. Ezért az első fejezet, az antik görög dráma kialakulásával kezdődően, az angol retorikán keresztül, egészen az olasz és a francia, beszéd centrikus opera kialakulásáig vezet. Elemzem a Sprechgesang létrejöttét, a kabaré jelentőségén keresztül, mely a legnagyobb inspiráció volt Schönberg számára a Pierrot lunaire megírásakor. A dalokra koncentrálni, egyenként építem fel véleményem a szöveg kontextus zenei megformálására, különös tekintettel a kottában előírt jelzésekre való hivatkozással. A Sprechgesang, mint előadói kihívás és annak esetleges technikai megvalósításaira hívom fel a figyelmet, első sorban Schönberg előszavára támaszkodva, mely a partitúra első oldalán található. Több hangfelvételt összehasonlítva alkotok véleményt az előadói módszerekről. Mivel a zeneszerző művészetét

összegző szakirodalom szinte feldolgozhatatlan, inkább saját véleményt formálok. Igyekszem hasznos információkkal, saját megfigyelésekkel hozzájárulni Schönberg művének hitelesebb tolmácsolásához.

Eredmények

Disszertációm témájának kiválasztását személyes érzelmi indok vezérelte, az általam is interpretált Pierrot lunaire irányába való elfogultság. A szöveg közvetítése hangokkal, hangszínekkel megfestve. A szerzői instrukciók precíz abszolválása, a hiteles előadás vezérfonala. A Sprechgesang technikai megoldásainak bátor felvállalása, nagy kihívás az előadó számára. Schönberg interpretációra vonatkozó utasításai, jelentősen eltérnek más szerzők szóhasználatától, részletesen és következetesen jelzik az alkotói szándékot. A beszéd és a zene elválaszthatatlan egymástól, egyik követi,- vagy kiegészíti a másikat. Richard Strauss: Capriccio c. operájának is ez a fő konklúziója. Értekezésem elsősorban művész jelölteknek szolgálhat tanulmányként.

Az értekezés tárgyköréhez kapcsolódó tevékenység

2010. szeptember 28., Budapest, Festetics Palota – Schönberg: Pierrot lunaire, Intermoduláció Együttes, vezényelt, Tihanyi László.

2011. július, Szombathely, Nemzetközi Bartók Szeminárium és Fesztivál:

- Karmester kurzus résztvevőinek próbáin szólista közreműködő
- Ének kurzus résztvevőinek mesterkurzus, a Pierrot lunaire darabban kapcsolatban, a technikai kihívások
- Záró koncert műsora, Schönberg: Pierrot lunaire c. darabja a karmester kurzus legjobbainak közreműködésével.